Zbiroh

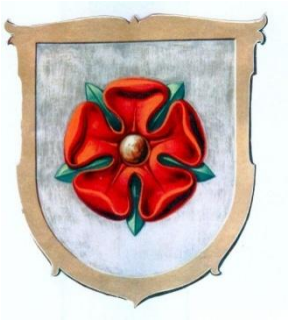

Zbiroh je romantickým letoviskem na rozhraní brdských lesů a chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. Je rodištěm básníků Josefa Václava Sládka (v rodném domě nyní muzeum J. V. Sládka) a Josefa Palivce. Často zde pobýval Fráňa Šrámek, Alfons Mucha, Václav Vačkář nebo Adolf Branald.
V roce 1999 se Zbiroh stal dobrovolným svazkem dvanácti obcí – tzv. Mikroregion Zbirožsko. Dále sem patří např. Jablečno, Týček, Líšná, Kařez, Kařízek a další.
Ve znaku má Zbiroh rožmberskou pětilistou červenou růži ve stříbrném, zlatě vroubeném štítě, se zlatými končíky a zelenými úhlovými lístky. Znak byl propůjčen městu v roce 1369 pány z Rožmberka.

Pamětihodnosti:

- ***zámek Zbiroh*** - původně gotický hrad, později přestavěný na novorenesanční zámek. Dlouhou dobu byl nepřístupný a využívaný ČSA. Po rekonstrukci v roce 2005 byl zpřístupněn veřejnosti. Otevřen je celoročně od 10,00 do 18,00 hodin. Je zde umístěna stálá expozice „Krásy a tajemství České republiky“. Sál v prostorách zámku slouží k různým kulturním akcím, konají se zde koncerty, divadelní představení, svatební hostiny, rauty. Právě zde po dobu 18 let tvořil Alfons Mucha proslulou Slovanskou epopej. Návštěvníci mohou shlédnout zrestaurovanou oponu, kterou Alfons Mucha namaloval pro zbirožské Sokoly. Nelze opomenout krásně zrenovovanou zámeckou kapli, upravený zámecký park a nové zámecké terasy.
- ***kostel sv. Mikuláše*** - farním kostel římskokatolické farnosti Zbiroh. Nachází se v horní části náměstí. Jedná se o původně gotický kostel z roku 1716).
- ***socha Panny Marie Immaculaty*** a ***socha svatého Jana Nepomuckého*** na náměstí
- ***památník obětem první a druhé světové války*** na náměstí - v popředí je busta T. G. Masaryka a za ní na deskách vytesaná jména zbirožských obětí

Týček

Obec (471 m n.m.) leží na mírně svažitém terénu, obklopena polnostmi a v blízkosti zalesněnými oblastmi na okraji CHKO Křivoklátsko. Ze západní části obce vytéká potůček přes koupaliště (požární nádrž) s vyústěním do Zbirožského potoka v severní části Zbiroha.
První zmínka o obci je z roku 1336 (*Teiczek*). Ves patřila ke Zbirohu už za Rožmberků.
Vedle roubených chalup ze 17. století - chráněných kulturních památek, stojí na kraji obce kaplička. Na návsi pak pomník padlým z 1. světové války.
Milovníkům přírody doporučujeme turistické trasy v CHKO Křivoklátsko, na jehož jižní hranici obec leží (naučná stezka) a vodní nádrž v polích západně od Týčka, kde je možnost koupání.

Třenická hora (501 m n.m.)

Na vrcholu Třenické hory je rozhledna. Vyhlídková plošina ve výšce 20 m je umístěna na stožáru mobiního operátora Vodafone, vede k ní 108 schodů. Celková výška stožáru je 30 metrů. Se stavbou bylo započato na jaře roku 2007, slavnostní otevření bylo 15. 9. 2007.
Výhled - od severu k jihu je to Holý vrch (572 m n.m.), oblast Hořovické brázdy, Český kras, Cukrák, Plešivec,centrální Brdy s kótami Brda (773 m n.m.), Tok (865 m n.m.) a Jordán (824 m n.m.).

Cerhovice

Městys Cerhovice se nachází v okrese Beroun, kraj Středočeský, zhruba 5 km severozápadně od Hořovic.

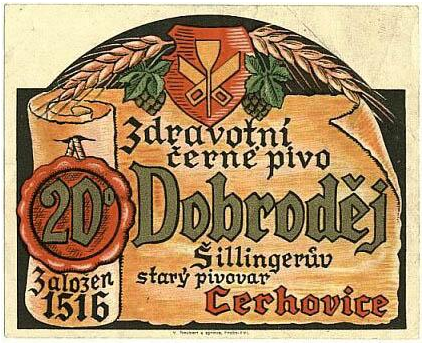

Při jižním okraji Cerhovic probíhají dvě hlavní spojnice Prahy s Plzní – železniční trať 170 a dálnice D5.
První písemná zmínka o obci (*civitatem Crihouichi*) se vyskytuje v listině, kterou 19. prosince 1275 vydal král Přemysl Otakar II. ve věci rozdělení dědictví mezi syny zesnulého Sulislava z Trnovan. V této listině je i první jméno z Podbrdska. 24. srpna byly Cerhovice povýšeny Vladislavem II. na městečko. V roce 1612 zde vznikla poštovní stanice. Poté Cerhovice poznaly co je třicetiletá válka. Byly několikrát zničeny a zbylo po ní pouze 12 hospodářů, 13 chalupníků a 7 řemeslníků. Roku 1674 napadl Cerhovice mor. V roce 1678 vypukl velký požár. 8. 5. 1701 dostaly Cerhovice právo k prodeji soli a kořalky. Když v roce 1899 mělo

projíždět Cerhovicemi ruské vojsko, měli cerhovičtí mnoho obav. Zbytečně. Ještě dnes na bývalé poště je pamětní destička, že zde spal generál. V 1980 roce byly Cerhovice spojeny v jeden okrsek se Třenicí. 12. dubna 2007 byl obci vrácen status městyse.
Na pivo se netěšte, Šillingerův starý pivovar (Starý pivovar Zerhowitz) byl zrušen v roce 1943.

Újezd

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1399.
V roce 1932 *(728 obyvatel)* byly v obci evidovány tyto živnosti a obchody - holič, 3 hostince, kolář, kovář, obchod s máslem a vejci, obuvník, pekař, 10 rolníků, řezník, 4 obchody se smíšeným zbožím, Spořitelní a záložní spolek pro Újezd, 2 švadleny, tesařský mistr, 2 trafiky, zahradnictví.
Mezi zajímavosti obce patří partyzánský kryt, zemljanka, z let 1943 - 1944 v lese mezi Újezdem a Kařízkem a archeologické naleziště Pustý zámek.

Komárov

Městys **Komárov** se nachází asi 5 km jihozápadně od města Hořovice. Původ názvu se dá vysvětlit pravděpodobně od množství komárů poletujících přes močály, které zde kdysi bývaly. V knize O. Dvořáka *„Putování bájnou krajinou“* však nalezneme i "keltský" výraz *komar*, což je prý označení pro *soutok*, čímž se zřejmě naráží na polohu Komárova na soutoku tří potoků - Červeného, Rohlovského a Jalového.
První písemná zmínka o obci Komárov pochází z roku 1263, kdy se zde připomíná jakýsi Bohuslav, zřejmě předek rodu Pešíků z Komárova. Pešíkové drželi komárovský statek až do roku 1602. Původní sídlo tohoto rodu stálo na místě budovy dnešní pošty a Železářského muzea. Objekt stržený v roce 1888 měl čtvercový půdorys, v každém rohu pak byla věž. Poslední věž se zřítila roku 1799. Rod Pešíků z Komárova vymřel roku 1712, kdy jako poslední mužský potomek umírá Karel Pešík z Komárova.
Velmi zajímavou postavou v komárovské historii byl majitel panství Jindřich Otta z Losu, který byl 21. 6. 1621 popraven spolu s dalšími českými pány na Staroměstském náměstí v Praze.
Od 10. 10. 2006 byl obci vrácen status městyse.
Mezi pamětihodnosti obce patří kaplička na Náměstí Jana Husa, secesní budovy na Náměstí Míru, budova bývalého zámku (dnes pošta a muzeum) a litinová socha na Náměstí Míru, pořízená pro Zemskou výstavu v Praze v roce 1891.

Osek

Obec se nachází v západní části okresu Beroun, asi 4 km jihozápadně od města Hořovice. K Oseku patří i osada Vystrkov poblíž Panského mlýna a Panského rybníka, směrem k Hořovicím. Na severním okraji území Oseku, při hranici s územím Záluži, je kopec Hrádek (424 m n. m.), na němž a v jeho okolí se nacházejí asi 4 číslované budovy patřící k Oseku. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1543.

Záluží

Záluží se rozkládá podél Stroupínského (Mlýnského) potoka v dolině mezi Cerhovicemi a Hořovicemi. Jeho poloha je asi 350 metrů nad mořem.
První zmínka pochází z listiny, upravující majetkoprávní poměry mezi rodem Zajíců z Valdeka a panovníkem Janem Lucemburským sepsané v roce 1331. Záluží je zde jmenováno jako součást valdeckého panství. Týkala se jak „Hradu Zálužského zvaného Hrádek“, se kterým byla ves vždy spojována, tak obce samé. Nikde už asi nezjistíme, jak tato dvě místa tehdy vypadala. Můžeme se jen dohadovat o tom, kolik zde bylo obydlí a kolik v nich žilo lidí. Hrádek byl zřejmě jen hospodářský dvorec ohrazený dřevěnými palisádami, v němž žilo jen několik málo rodin. Stavení bylo asi dílem kamenné a dílem dřevěné. Nebylo na místě dnešního Hrádku, ale několik desítek metrů dál směrem na Hořovice. V patnáctém století je již zmiňován jako zbořený a opuštěný. Částečně jeho zbytky překryla vodárna, postavená v roce 1953.

Žebrák - město

První písemně doložené datum o Žebráku pochází z roku 1280, kdy zde byla založena osada. Archeologické výzkumy však potvrzují, že toto území bylo osídleno již v 5. tisíciletí před naším letopočtem. V době laténské, někdy kolem 1. století př. n. l. se zde usadili Keltové. Nejstarší nálezy po slovanském osídlení pocházejí z 9. století. Ve 13. století se stal Žebrák rušným tržištěm a známým místem na obchodní stezce, která odnepaměti spojovala Prahu s Plzní a pokračovala dále do Bavor. Většího rozmachu se městu dostalo od 14. století za vlády Lucemburků, kdy král Václav IV. povýšil Žebrák 7. ledna 1396 na město. K nejlepším dobám města však patří 16. století a léta další, kdy Žebrák získal řadu městských práv. 18. století patřilo k období, kdy Žebrák svými osobnostmi vstoupil do doby národního obrození. 19. století bylo charakterizováno rozvojem spolkové činnosti, v níž přední místa zaujímají "Spolek divadelních ochotníků" (od roku 1812), "Sokol" (od roku 1869), "Slovanská lípa" (1848), pěvecký spolek "Hlahol" (1864) a další. V tomto období byly

též položeny základy budoucímu průmyslovému rozvoji města (v r. 1872 vznikl z původní zámečnické dílny pozdější strojírenský závod firmy Volman, dnes INTOS spol. s r.o.). V blízkém okolí města se nacházejí zříceniny středověkých hradů Žebrák a Točník.

Žebrák – zřícenina hradu

Žebrák je zřícenina gotického hradu v obci Točník.

Hrad Žebrák se nachází na úzkém, protáhlém křemencovém skalnatém ostrohu, obtékaném ze tří stran Stroupinským potokem. Na východě byl v křemencovém valu proražen příkop. Součástí obranného systému byla i soustava rybníků, která zanikla v 19. století. K nejvýznamnějším zachovalým stavbám patří vysoká okrouhlá věž (bergfrit), přístupná ze starého hradního paláce po padacím můstku. Dále se zachovala menší západní válcová věž, severovýchodní okrouhlá věž, palác krále Václava IV. a rozsáhlé opevnění v předhradí. Nad východním hradním příkopem stojí zbytky hradní kaple sv. Apolináře a sv. Markéty.

Hrad byl založen ve 2. polovině 13. stol. Oldřichem Zajícem z Valdeka nedaleko důležité obchodní stezky z Prahy do Bavorska. Za vlády Jana lucemburského se stal majetkem českých králů. Velká přestavba a rozšíření hradu proběhlo za vlády Karla IV. a jeho syna Václava IV., který zde často pobýval. Po požáru v roce 1395 dal Václav IV. vystavět na nedalekém kopci nový hrad Točník a význam Žebráku postupně klesal. V roce 1425 byl Žebrák neúspěšně obléhán husity. Koncem 15. stol. ještě byla provedena oprava a posílení opevnění hradu. V roce 1552 však již byl Žebrák uváděn jako pustý. Rozsáhlá rekonstrukce hradu proběhla v 80. letech 20. stol., kdy byla zachráněna a zpřístupněna hlavní kruhová věž.

Točník – hrad

Točník je zřícenina hradu 2 km severně od města Žebrák.

Vlastní dějiny hradu Točníka začínají koncem 14. stol., kdy jej jako honosné representační sídlo nechal zbudovat král český a římský Václav IV. Bezprostředním popudem byl zřejmě požár dolního hradu Žebrák roku 1395. Místo obtížné přestavby Žebráka, který se kvůli své poloze na úzkém skalním ostrohu nedal příliš rozšířit, nechal panovník zbudovat větší hrad na větším kopci.

První léta 15. stol. byla pro nový hrad zároveň i zlatou érou. I když Václav IV. přišel roku 1400 o korunu římského krále, hlavní brána byla stále vyzdobena znaky mnoha zemí, jejichž korunu si Václav nárokoval. Po Václavově smrti připadl hrad jeho bratru Zikmundovi, ten se však v Čechách příliš nezdržoval, a tak Točník přečkal husitskou revoluci jako zástava v držení Seinsheimů a později Kolovratů. Jelikož šlo o rody katolické, staly se hrady Žebrák i Točník roku 1425 terčem husitského útoku. Bezmála osmitisícové vojsko oba hrady po tři dny obléhalo a poté neúspěšně odtáhlo dál, směrem ke katolické Plzni.

Ze zástavy hrady opět vykoupil až král Jiří z Poděbrad, ten je ovšem obratem opět převedl loajálnímu Bedřichovi ze Šumburku. Držitelé hradu se pak porůznu střídali a do královských rukou se Točník navrátil teprve začátkem 16. stol. za Vladislava Jagelonského, který tu občas pobýval. V třicátých letech téhož století už ovšem hrad nacházíme opět v zástavě: tentokrát u Jana z Vartemberka, který nechal se svolením krále Ludvíka Točník přestavět v renesančním duchu, otevřít západní bránu a zbudovat zde studnu.

Po dalším střídání zástavních držitelů byl konečně roku1556 královský hrad odprodán do dědičného vlastnictví Janu z Lobkovic. Lobkovicové sídlili na Točníku zhruba půl století, provedli tu další renesanční úpravy a hrad za jejich éry zažil zřejmě poslední rozkvět.

Koncem století získal císař Rudolf II. hrad zpět do královského majetku. Ovšem císař hrad téměř neužíval a Točník tak zůstal další roky prakticky neobydlený.

V době Třicetileté války (1618 - 1648) se opuštěný hrad často stával úkrytem okolního lidu. V té době byl také značně poničen a po válce již nebyl trvale osídlen. Ještě zhruba sto let zde sice přebýval vrátný a začátkem 18. stol. měl prý hrad stále střechu, ale nezadržitelně se proměňoval ve zříceninu. Roku 1733 byla v bývalém královském paláci založena poutní kaple sv. Bartoloměje, díky čemuž tato část hradu přetrvala v zachovalejším stavu. V roce 1923 prodal Josef Colloredo-Mansfeld oba sousední hrady Klubu českých turistů (za 2 000,- Točník a za 8 000,- Žebrák), přičemž nejcennější na kdysi výstavních palácích byla budova pivovaru (dole u silnice, naproti Žebráku). Dnes je hrad v majetku státu.